

Vabariigi Valitsuse määruse
„Lääne ja Pärnu maakonna parkide ja puistute kaitse alt välja arvamine”
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse määrus „Lääne ja Pärnu maakonna parkide ja puistute kaitse alt välja arvamine” on ette valmistatud looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel.

Eelnõukohase määrusega tunnistatakse kehtetuks kahe Lääne maakonnas ja kahe Pärnu maakonnas asuva looduskaitseväärtuse minetanud pargi ja puistu kaitse alla võtmise otsused ning arvatakse need kaitse alt välja. Parkide ja puistute kaitse alt väljaarvamisele ja vastavate kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamisele kohaldatakse looduskaitseaduse § 13 lõike 1 kohast menetlust.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti kaitse planeerimise spetsialist Kirsi Loide (tel 472 4729, e-post kirsi.loide@keskkonnaamet.ee), eelnõu vastavust looduskaitseadusele ja seletuskirja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna kaitse planeerimise büroo juhtivspetsialist Riina Kotter (tel 325 8404, e-post riina.kotter@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna jurist Maiu Paloots (tel 730 2244, e-post maiu.paloots@keskkonnaamet.ee), eksperdihinnangu on andnud Taimo Aasma, keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, kaitse alt välja arvamise põhjendus

Määruses käsitletud Lääne ja Pärnu maakonda jäävad pargid ja puistud on kaitse alla võetud enne Eesti Vabariigi taasiseseisvumist asjaomase ametiasutuse otsuse või käskkirjaga. Eesti Vabariigi taasiseseisvumise järel võeti kõik seni kaitse all olnud objektid riikliku kaitse alla. Tulenevalt Ülemnõukogu 23. veebruari 1990. a otsuse „Eesti NSV seaduse „Eesti looduse kaitse kohta” kehtestamine” punktist 4 laieneb alates 1990. aasta 15. märtsist looduse kaitse ja kasutamise seotud suhetele, mis on tekkinud enne 1990. aasta 15. märtsi, Eesti NSV seaduse „Eesti looduse kaitse kohta” kehtivus. 9. juulil 1994. a jõustunud kaitstavate loodusobjektide seaduse § 30 lõige 6 sätestas, et kõik enne nimetatud seaduse jõustumist moodustatud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima kuni nimetatud seadusega ettenähtud korras kaitse-eeskirjade rakendamiseni niivõrd, kuivõrd need ei ole vastuolus kehtiva seadusega. Sisuliselt annab sama regulatsiooni ka kehtiva looduskaitseaduse § 91 lõige 1: „Enne selle seaduse jõustumist kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima kuni nimetatud seaduse alusel uue korra kehtestamiseni või kaitsekorra kehtetuks tunnistamiseni.” Vastavalt looduskaitseaduse § 13 lõikele 1 kohaldatakse loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse kehtetuks tunnistamisel seaduse §-des 8 ja 9 loodusobjekti kaitse alla võtmise kohta sätestatud. Looduskaitseaduse § 10 lõike 1 kohaselt võtab kaitseala või hoiuala kaitse alla Vabariigi Valitsus ning lähtudes eeltoodust ja haldusmenetluse seaduse § 68 lõikest 2 tunnistab senise kaitse-eeskirja või kaitsekorra kehtetuks samuti Vabariigi Valitsus. Pargid ja puistud on kaitse alla võetud eri ajal eri otsustega, seega on vaja kehtetuks tunnistada kõik objektide kaitse alla võtvad otsused.

Tabel 1. Kaitse alt välja arvamise põhjendused

Objekt	Asukoht	Omand	Põhjendus
Lihula s. park (KLO1200149)	Pärnu maakond, Lääneranna vald, Lihula linn ja Hälvati küla	Munitsipaalomand 7,14 ha, segaomand 1,02 ha, eraomand 0,15 ha, jätkuvalt riigi omand 0,24 ha, riigi-omand 0,01 ha	Klassikalisi mõisapargi elemente on vähe. Pargi puurinne on hõrenenud (leidub vaid üksikuid puugruppe, palju üksikpuid). Tegemist on piirkonnaga, kus on olulisel kohal rekreatiivsed funktsioonid (rajatud laste mänguväljak, pargi keskel on laululava jne), pargina on ala väheilmekas.
Tuudi põlispuude grupp (KLO1200206)	Pärnu maakond, Lääneranna vald, Nurme küla	Eraomand 4,94 ha, jätkuvalt riigi omand 0,87 ha, riigiomand 0,14 ha	Ala puurinne on tugevalt hõrendatud, lisaks algsele mõisahoonetele ja selle kõrvalhoonetele on pargi territooriumile hilisemal ajal rajatud mitu ehitist. Pargi territooriumil on pargi elemente vähe säilinud, ala on vähe hooldatud ning kogu kompleks läheb kirdes ja idas üle metsamaaks.
Uugla põlispuude grupp (KLO1200280)	Lääne maakond, Lääne-Nigula vald, Uugla küla	Eraomand 2,27 ha, munitsipaalomand 0,01 ha, riigiomand 0,01 ha	Pargi põhjaosas domineerivad lagedad rohumaad, mida ääristavad kõrval asuvate eramajade aiamaad ja puuviljaaiad. Kuigi pargi lõunaosa on metsailmelisem ning kohati leidub seal suuremaid hobukastaneid, on vanu puid vähe. Pargina pole ala väärtuslik.
Võnnu park (KLO1200150)	Lääne maakond, Haapsalu linn, Võnnu küla	Eraomand 9,49 ha, riigiomand 0,02 ha, jätkuvalt riigi omand 0,19 ha	Pargi põhja-, kesk- ja lõunaosa hõlmavad kaks suurt hoonekompleksi (mh endise Võnnu mõisa varemed), mida ümbritsevad õue- ja aiamaad, puuviljaaiad ning lagedamad rohtunud alad, pargi idaosa on metsailmeline. Suures osas on park väheilmekas.

Kokkuvõtvalt ei ole looduskaitseväärtuste vähesuse või puudumise tõttu riiklikul tasandil looduskaitsepiirangute rakendamine nimetatud nelja objekti juures põhjendatud. Parkide ja puistute kaitse alt väljaarvamisel on lähtutud Taimo Aasma 2008. aastal tehtud ekspertiisi „LKK Hiiu-Lääne regiooni kaitsealuste ja planeeritavate kaitsealuste objektide seisund, piiritlemine ja kaitsekord” tulemustest.

3. Menetluse kirjeldus

Eelnõu menetlemise käigus avaldati esimese avalikkuse kaasamise protsessi ajal teade 21.06.2010 väljaandes Ametlikud Tedaanded, 26.06.2010 üleriigilises ajalehes Postimees ja 26.06.2010 kohalikus ajalehes Lääne Elu. Tulenevalt looduskaitseaduse § 9 lõikest 5 teavitati kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamisest kinnisasja omanikke ja kohalikke omavalitsusi posti teel.

Välja saadeti 25 väljastamisteatega kirja (22 maaomanikele ja 3 omavalitsustele) ning paluti esitada ettepanekuid ja vastuväiteid. Kirjad sisaldasid teadet, et kui pretensioone ega ettepanekuid ei esitata, loetakse, et kinnisasja omanik on määruse eelnõuga nõus. Eelnõu avalik väljapanek kestis kohalikes omavalitsustes ning Keskkonnaameti Hiiu-Lääne-Saare regiooni Haapsalu ja Penijõe kontoris 28.06.–12.07.2010. Eelnõu avalik arutelu toimus 15.07.2010 algusega kell 15.00 Keskkonnaameti Haapsalu kontoris Kiltsi tee 10.

Eelnõu kohta esitati üks vastuväide, millele vastati kirja teel. Tuudi mõisa maaüksuse omanik tegi ettepaneku jätta kaitse alt välja arvamata Tuudi põlispuude grupp ja kehtetuks tunnistamata Eesti NSV Haapsalu Rajooni TSN Täitevkomitee 11. juuli 1973. a otsuse nr 148 „Riikliku kaitse alla võetud parkide nimekirja korrigeerimisest” lisa 1 „Haapsalu Rajooni riikliku looduskaitse alla võetud kohaliku tähtsusega parkide nimekiri” punkt 7 ning Haapsalu rajooni RSN Täitevkomitee 21. novembri 1984. a otsuse nr 267 „Looduskaitse objektide nimekirja täpsustamine” lisa 1 „Haapsalu rajooni kohalikkude tähtsust omavad looduskaitse objektid” V osa „Põlised puud” punkt 4, millega võeti kaitse alla Tuudi põlispuude grupp Lihula vallas Tuudi külas. Põlispuude grupi kaitse alla jätmist peab ta oluliseks, et hoida ära tegevusi, mis võivad põlispuude grupi üldmuljet tugevasti kahjustada. Keskkonnaameti kohapealsed vaatlused 13. juulil 2010. a kinnitasid Taimo Aasma 2008. aastal koostatud eksperdiarvamust, et objektile puudub oluline, riigi tasandil kaitset vajav loodusväärtus. Tuudi põlispuude grupi alal on oluline ja pidev inimõhu elamu, põllumaa, tootmistegevuse, materjalide ladustamine jms näol. Samas on ilmne, et säilitamist väärivad lehtpuuallee ja vanad puud mõisa peahoone kõrval. Tuginedes eelnevale, jääb Keskkonnaamet seisukohale, et Tuudi põlispuude grupp tuleb riigi tasandil kaitse alt välja arvata. Keskkonnaamet tegi 30. juulil 2010. a saadetud kirjaga nr HLS 15-2/10/26425 Lihula vallavalitsusele ettepaneku Tuudi põlispuude grupi kaitse alla võtmiseks kohaliku omavalitsuse tasandil vastavalt looduskaitse seaduse § 4 lõikele 7 ja § 10 lõikele 7 pärast seda, kui Vabariigi Valitsuse määrus „Lääne ja Pärnu maakonna parkide ja puistute kaitse alt välja arvamine” on kehtestatud.

Eelnõu menetlemise käigus avaldati teise avalikkuse kaasamise protsessi ajal teade 19.03.2015 väljaandes Ametlikud Teadaanded, 19.03.2015 üleriigilises ajalehes Päevaleht ja 19.03.2015 kohalikus ajalehes Lääne Elu. Eelnõu avalik väljapanek kestis kohalikes omavalitsustes ning Keskkonnaameti Hiiu-Lääne-Saare regiooni Haapsalu ja Penijõe kontoris 23.03.–05.04.2015. Keskkonnaamet tegi ettepaneku arutada eelnõud ilma avaliku aruteluta. Avalikkuse kaasamise perioodil ei esitatud eelnõu kohta ühtegi parandusettepanekut.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Liidu õigus ei reguleeri otseselt määruse eelnõus käsitletud küsimusi.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Maamaksuseaduse § 4 lõike 2 kohaselt makstakse looduskaitse seaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt maamaksu vastavalt 50% maamaksu määrast. Sellega korrigeeritakse valdade eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust. Kuna määrusega arvatakse nimetatud objektid kaitse alt välja, siis määruse jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuarist alates hakkavad nende kinnistute omanikud maamaksu maksma vastavalt üldisele korrale. Maamaksu laekub Lääneranna vallale rohkem ligikaudu 47,4 eurot aastas, Lääne-Nigula vallale rohkem ligikaudu 2,2 eurot aastas ja Haapsalu linnale rohkem ligikaudu 8,5 eurot aastas.

Määruse jõustumisel puudub oluline mõju loodus- ja elukeskkonnale, kaitstavate liikide ja elupaikade seisund ei muutu, samuti puudub mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele. Määruse jõustumine ei puuduta rahvusvaheliste kohustuste täitmist ega too kaasa uute organisatsioonide moodustamist.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastati teiste ministeeriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Siseministeerium kooskõlastas eelnõu, ülejäänud ministeeriumid kooskõlastasid vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.